

Selmecbánya társadalma

Mielőtt a selmeci akadémikusok belső életéről, szokásairól megemlékeznénk, szükségesnek tartom az akadémia létesítése előtti társadalom életét és általánosan divó szokásait ismertetni, hogy lássuk, melyek voltak azok a szokások, tradíciók, melyekbe a selmeci Burschok belekapcsolódtak, és amelyeket belső életük részére átvettek. 1770-ben az akadémia megnyitásakor Selmecbánya társadalma már a középpor elején is létezett három főosztályra tagozódott és pedig:

1. *a bányákat művelő bányapolgárokra,*
2. *iparosokra és kereskedőkre,*
3. *a munkás osztályra.*¹

A társadalom színe-javát, az előkelőséget képviselték a bányát művelő bányapolgárok (*a Ringbürgerek vagy Waldbürgerek*), kiknek soraiból választatott rendszeren a városi bíró és a 12 tagból álló belső tanács. A belső tanácsban helyet foglal a bányabíró is (*a mostani címzés szerint bányakapitány*) s részére mindig a tanácsasztal hatodik helye volt fönntartva. Tekintélyes személyiség volt mindig Selmecbányán a bányagróf is, de a városi tanácstól függetlenül adminisztrálta a bányakamara ügyeit. A 24 tagból álló külső tanácsban a városi reprezentánsok foglaltak helyet, kik a belső tanácsból kimaradt bányaművelőkből, a tekintélyes és gazdagabb iparosok és kereskedők közül kerültek ki. A belső és külső tanácsban tömörült bányaművelők itt védték érdekeiket és irányították a város sorsát, akarattuk természetesen mindenben érvényesült Selmecbányán. Amíg a föld mélye meg nem tagadta tőlük áldását, meggazdagodtak, lett belőlük, ha akarták lovag, nemes ember, báró, sőt *Thurzó* grófi rangra is emelkedett. Ők voltak a nemesi osztály Selmecen, mert más vidékről való magyar nemes, vagy iparos és kereskedő előtt Selmec kapui 1608-ig zárva voltak. Kivételt csak egy esetben találunk, amikor Selmecbánya Anna királyné kívánságára *Szalay (Salius) Márton* nemes embert 1505-ben bányapolgárai közé felvette.

A selmeci társadalom már háttérbe szorított második osztályát képezték a vendégek, a német *hospesek*, kik alatt a bevándorolt iparosokat és kereskedőket kell értenünk. Csak ritka esetben lett belőlük városi bíró, de annál többen foglaltak helyet a külső tanácsban. A gazdagabbak házai már a piactéren (*Ring-en*) vegyesen a gazdag bányapolgárok házai között beékelve állanak. Ez a társadalmi osztály már a XV. században érdekei megvédésére céhbe tömörült, és róluk maradt ránk a legtöbb érdekes feljegyzés.²

A harmadik, számra nézve legnépesebb társadalmi osztály a bányász nép volt, mely részint a belvároson kívül, a magasabban fekvő szegényes házakban a hegyoldalokon, vagy a külső bányatelepeken lakott.

A selmeci bányászat hanyatlásával a kiváltságos osztály, a bányaművelők sorai lassanként ritkultak és a kivándoroltak, vagy elszegényedettek helyébe az átvett bányák birtokosa, a cs. kir. Kamara lép. Úgy a cs. kir. Bányakamara, valamint a még meglévő magánbányák hivatalnokainak társadalmi életéről vajmi kevés feljegyzés maradt, de joggal feltételezhető, hogy azok is csak olyan hivatalnoki életet élhettek, mint ma is a XX. században.

Nincs semmi följegyzésünk arról, hogy a selmeci bányamunkásnép érdekeinek megvédésére szervezetbe tömörült volna. Valószínű azonban, hogy volt valamiféle szervezetük, mert a XVII. században, 1652-ben, a rozsnyói céhek között első helyen, mint legtekintélyesebb céh, a bányász céh van feljegyezve. Virágzó céh lehetett ez, mert már 1568. december 22-én Forgách Imre a rozsnyói bányászok hegedűseit (*Bergbandát*) hívja lakodalmára Nagy-Idára.³

- 1 *Iff. Sobó Jenő: Selmebánya sz. kir. város társadalma, ipara és kereskedelme a XVI. század második felében, Budapest 1910. (Későbbben csak S. J. id. mű.)*
- 2 *S. J. id. mű. Schindler Gyula: A selmebányai céhek élete, Selmebánya 1900. (Későbbben Sch. Gy. id. mű.)
Dr. Szádeczky Lajos: A céhek történetéről Magyarországon, Budapest 1890. (Későbbben: Sz. L. id. mű.)*
- 3 *Mikulik József: Magyar kisvárosi élet 1526-1715-ig, Rozsnyó 1895. (Később: M. J. id. mű.)*